

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Controversiarum Inter Principes Cathedras Divi Thomæ Doctoris Angelici, Et Scoti Doctoris Svbtilis

Stümmel, Friedrich

Coloniæ Agrippinæ, 1680

Controversia XI. De Attributis Dei transcendentalibus. An, & quomodo ab ente distinguatur, consequenter à Deo, quatenus includit rationem entis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84332)

TOMI PRIMI

PARS SECUNDA.

SERIES ET ORDO

Doctrinæ de Divinis Attributis in particulari.

126

IN superioribus
Controversiis hujus
secundæ partis de
Essentia & quiddi-
tate Naturæ Divinæ,
sicut & de distin-
ctione illius ab At-
tributis & Relatio-
nibus & Attributo-
rum inter se genera-
tim actum est, nunc ad alias Controversias de
iisdem Attributis & eorum distinctione in spe-
cie progressum facimus, sunt autem, ut innui-
mus supra, *Vnitatis, Veritatis, Bonitatis, intellectus,*

*voluntas, virtutes intellectuales & morales, intel-
lectum & voluntatem concomitantes, actus in-
telligendi, volendi & potentia;* primò igitur de
Attributis transcendentalibus agendum, quæ
Deo deferuntur, quatenus cum creaturis con-
venit in abstractissimo entis conceptu, scilicet
de unitate, veritate & Bonitate, quæ in quoli-
bet ente passionum instar sociantur, quia ta-
men plus philosophicæ, quàm Theologicæ
considerationis habent, breviorē instituimus
de illis hîc Controversiam, reliqua ad Meta-
physicos & suum locum in meo Unilabio de
Distinctionibus in creatis, ubi de passionibus
entis recurrit Quæstio, duximus remittenda,
Sic ergo

CONTROVERSIA UNDECIMA,

DE

Attributis Dei transcendentalibus.

An & quomodo ab ente distinguantur, con-
sequenter à Deo, quatenus includit
rationem entis?

S U M M A R I U M.

1. De unitate entis, & quomodo explicetur? q. 1.
2. Quid veritas entis ut sic? q. 2.
3. De bonitate entis ut sic. q. 3.
4. De tribus entis passionibus, quatenus Deum

- contingunt. q. 4.
5. Resolutio ad quæsitum principale de Distinctione Attributorum Dei transcendentium ab Essentia Divina. q. 5.

QUÆSTIO

QUAESTIO I.

De unitate entis, & quomodo explicetur?

S U M M A R I U M.

1. Unitas quæ est passio non rectè describitur per suam inclusionis plurium per se non unitorum. n. 127.
2. Unitati fundamentali nihil deesse, quo minus sit unitas & passio formalis, non consonat

Scoto. ibidem.

3. Unitas radicalis cur non sit passio entis dicenda: ibid.
4. Aprior descriptio unitatis, ut est passio. numero 128.

Punctus quæstionis pendet ab eo, quid singuli Auctores statuunt de natura passionis entis, an scilicet dicant quid positivum vel negativum, de quo aliqui fusi, alii breviter tractant, nos supponendo cum nostro *Alensi* 1. p. q. 3. num. 1. & 2. *Alb.* in

summa Tract. 6. q. 24. num. 2. & 3. *D. Bonav.* 1. d. 24. a. 1. q. 1. *Scoto* 2. d. 3. q. 2. & alibi, & cum *Scotistis Smising, Mastrio, &* aliis plurimis, quod unitas addat enti quod positivum, Sit

A S S E R T I O

Supposito quod unitas transcendentalis, quæ est passio entis, aliquid positivum enti ex natura rei superaddat, non rectè describitur esse per quam refugit ens inclusionem plurium per se non unitorum, seu quæ opponitur multitudini plurium non unitorum unione per se.

127

Ratio est, quia unitas sic descripta, non est quid ex natura rei superadditum conceptui essentiali entis contra suppositum Assertionis, ergo. Prob. Anteced. quia quodlibet ens vi essentialis constitutionis suæ, conclusa quacunque ratione ex natura rei illi superaddita de se tali opponitur multitudini plurium unione per se non unitorum: ergo absque eo quod enti superaddatur quid superadditum, illud iam est formaliter unum. Anteced. patet manifestè, quolibet enim res composita secundum se [de re simplici non est dubium] postulat formalissimè opponi tali multitudini & abigere à se divisionem partium, quæ destrueret essentialem constitutionem illius, ut amplius superstes esse non posset; in eo autem iuxta datam descriptionem formaliter consistit unitas.

Sichen.

Ex quo colligitur datam descriptionem unitatis transcendentalis à *Sichen* disp. 3. Metaph. q. 2. num. 7. assignatam *Scotistis* supposita sententia ipsorum, quod passionis entis ex natura rei ab ente sint formaliter distinctæ, non solum inutilem esse ad suæ sententiæ probabilitatem, sed & eorundem doctrinæ directè oppositam: quia vult unitas

R. P. Stumelii Tomus I.

tem non esse quid enti superadditum, quod res constituitur in esse proximi & immediati fundamenti duplicis negationis, per quam unitas explicatur, sed esse ipsum ens, quatenus explicabile per repugnantiam inclusionis plurium unione per se non unitorum, id est, quatenus illi ex sua ratione essentiali repugnat multitudo & divisio in se, quæ opinio, si loquamur de unitate radicali vera est, eadem quippe sunt principia constitutiva & distinctiva rei, adeoque quælibet entitas vi sua dicit indistinctionem in se, & distinctionem à quolibet alio radicaliter & originativè, ut mox infra innuetur, eique consentit Doctor ab ipso cit. 1. d. 11. q. 2. §. Contra istam opinionem. n. 6. dicens: Quocunque aliquid formaliter constituitur in esse, eodem distinguitur, quia eodem est aliquid ens & unum unitate conveniente tali entitati: Verum si sermo sit, sed unitate formalis illa opinio non subsistit, nec faret illi *Scotus*, qui alibi formalem effectum unitatis, qui est reddere rem formaliter in se ipsa indistinctam, & à quocunque alio distinctam, satis distinctè attribuit Attributo unitatis, ut est quid enti superadditum, vide ipsum

Unitas
formalis
cum radicali
symbolizat, non
radicaliter
distinctat.

F 3

1. d.

1. d. 3. q. 3. §. *Ad questionem igitur.* n. 7. & d. 8. q. 4. alias 3. n. 7. & loco jam citato 1. d. 11. q. 2. num. 6. ad textum modò productum immediatè addit: *& si unum*, subaudi, unitate formali, quæ sit passio entis, igitur est in se indistinctum & ab aliis distinctum. Ad quid amplius ibi diceret Doctor, postquam asseruerat aliquid esse eodem distinctivum quo constitutum, seu quare insuper subderet cum particula conditionali, *& si unum*, igitur est in se indistinctum, quod certè superfluum esset, nisi innueret positis principiis constitutivis & distinctivis rei, illam positivè consequi unitatem formalem, quæ faciat non originativè & radicaliter, sed si illis positis unum jam sit formaliter in se indistinctum & ab omni quod non est ipsum, distinctum, quare cum omnibus illis, quæ *sichem* in oppositum affert, ut quod passiones importent necessariò ens formaliter non realiter & identicè solum, de quo alibi agendum ex professo, non satisfaciunt, potestque ex Scoto retorqueri contra ipsum, quia unum non includit ens præcisè, esset enim idem passio suiipsius: ergo includit ens & aliquid aliud. Sic illud aliud A, illud ille ait esse formaliter ens; ergo unum bis includit ens, imò ter, quater, quinques, sexies usque in infinitum, nam semel dato, quod additum passionis supra ens imbibat rationem entis, redibit disquisitio de illo addito, an exprimat rationem entis, quod est substratum talis proprietatis sine ullo addito supra conceptum explicatum entis, & tunc non erit passio, quia passio non refert rationem substrati; vel si addat aliquid supra ens, de addito redit processus, an sit ens usque in infinitum. Videatur Scotus l. c. §. 3.

Deinde dum dicit unitati fundamentali nihil deesse, quo minus sit & dicatur formalis, æquè parum satisfacit, deest enim quod ratio essendi absolute, non sit formaliter ratio essendi unum vel plura, à quibus abstrahit, ideoque unitas formalis, ratione cuius convenit enti negatio, est alia ratio, nempe radix proximalis negationis, quæ immediatè opponitur multitudini, non ens seu ratio essendi, quæ non habet immediatam oppositionem cum multitudine vel divisione, cum tam reperitur in uno, quàm in multitudine, sed cum non ente, multò minus interpretatur rectè *subtilem* 2. d. 16. quæst. unica, ubi licet expressè teneat inter ens & passiones dari distinctionem formalem, per id non intelligi tamen distinctionem intrinsecam, sed fundamentalem & potentialem, eò quod ibi n. 18. statuat inter illa distinctionem rationis, quia nusquam Doctor distinctionem suam formalem miscet vel confundit cum distinctione fundamentali aut potentiali, imò loquendo de objecto fundamentaliter in illa opinionione potius ibi est identitas, quàm distinctio, cum velint naturam entis & passionis esse fundamentaliter idem, quæ autem sunt fundamentaliter idem, ut rectè conciperentur, deberent concipi ut idem fundamentaliter, non ut fundamentaliter distincta. Quomodo autem Doctor, dum statuit distinctionem rationis inter ens & unitatem, ne sibi contradicere videatur, intelligendus veniat, accipiendo distinctionem rationis pro ratione conceptibili, vel definitione, vide actum Tom. 2. Controv.

4. q. 2. art. 3. n. 187. & seqq.
& alibi frequenter.

ASSERTIO II.

Unitas entis, supposito, quòd sit quid superadditum, & à nobis per negationem multitudinis & divisionis explicatur, quod videlicet sit illud, quod est indivisum in se, scilicet quod non includat plura separata, & divisum à quolibet alio, rectius describitur, quod sit, quæ positivè opponitur multitudini & divisioni, non quæ tollit & destruit unitatem entis radicalem, seu quæ contradicit enti in primo modo dicendi per se, sed quæ primariò & essentialiter opponitur divisioni & multitudini, quatenus illa divisio & multitudo contradicit unitati formali & in secundo modo dicendi per se.

128

Ratio est, quia in hoc sensu dicta unitas transcendentalis est solum passio entis, importans essentialiter quid positivum enti superadditum, nimirum quod à negatione illà divisionis, quæ est non esse formæ repugnantis sup. substrato, essentialiter supponitur, cum

enim negatio divisionis removeat & excludat quid repugnans enti, oportet ut illud positivum unitatis formalis necessariò præmittat.

De quo vide Scotum 2. d. 3. q. 2. n. 2.

§. Est ergo intellectus questionis.

QUAESTIO II.

De veritate entis ut sic. &c.

S U M M A R I U M.

1. Pugna sententiarum ostenditur. n. 129.
2. Intelligibilitas aptitudinalis ex mente Scotistarum non consistit in mera non repugnantia. n. 130.
3. Vindicantur Scotista à paralogismo & circulo vitioso. Ibidem.
4. In quo sit ratio ideae? n. 136.
5. Conformitas ad ideas Divinas quo sensu sit & non sit veritas. n. 137. & seqq.
6. Dependencia ad ideas contradicit Deo. n. 140. & 141.
7. Deus & creature univocè conveniunt in ratione veri, & cur? Ibidem.
8. Verum esse objectum intellectus in quo sensu verum falsumve sit? n. 131.
9. Veritas transcendentalis nec absoluta de se, nec respectiva est. n. 133. & seqq.
10. Veritas sumi nequit ab ideis, siue loquamur de illa cognoscenda à priori & per causam, siue à posteriori. n. 142.
11. Attributum entis, nequit haberi per conformitatem ad sua principia. n. 145. & seqq.
12. Explicatur in quo consistat veritas, ut est passio entis ut sic. n. 147. & seqq. ad finem quaestionis.

29
Aureolus.
Vasquez.

Quinam in hac materia de veritate veritatem attigerint, dijudicare est difficile. nimirum adeo diffident Auctores in indaganda veritatis transcendentalis ratione, ut si singulorum expendatur opinio cum singulis, etiam omittendo illos, qui veritatem ponunt in negativo, pro qua sententia citatur Aureolus noster l. d. 19. num. 2. prop. 2. fol. 492. asserens veritatem consistere essentialiter in segregatione entis ab omni sibi extraneo, lectori caligo potius, quam lux suboriri videatur, & quidem una est opinio Gabrielis Vasquez autumantis res non esse formaliter & intrinsecè veras veritate se tenente ex parte ipsarum rerum, sed per quandam entis affectionem à veritate iudicii, quomodo medicina, quæ non est formaliter & intrinsecè sana, quia causat sanitatem, sed extrinsecè solum; ita res dici veras denominativè & ab extrinseco à veritate intellectus; eo quod causet veram cognitionem in intellectu, in hanc sententiam iverunt nonnulli ex Recentioribus, etsi in hoc à Vasquez diffidere videntur, quod denominationem non constituent analogicè à

veritate iudicii, sed à tendentia actuali vel aptitudinali cognitionis censent in objectum trahi.

Huic proxima est opinio Suarez, contentens veritatem nihil dicere supra explicatam rationem entis præter connotationem intellectus, aliæ è contra ab his remotiores & veritati proximiores sunt, quæ veritatem renunciant esse quoddam intrinsecum rei, & veram entis passionem, sic prima constituit veritatem in conformitate ad ideas divinas vel ipsam Essentialiam Dei velut legem æternam cuique rei sua determinata prædicata essentialia præscribentem, pro qua citatur Scotus l. d. 3. q. 4. §. Circa quatuor, & quæd. 18. num. 15. Secunda in conformitate ad sua principia intrinseca ut apud Mastrium, Meurisse in sua Metaphysica l. 2. c. 3. Concl. 4. Tertia in conformitate saltem aptitudinali ad intellectum actuale vel possibilem. Quarta in formalitate transcendentaliter respectiva. Ita Poncius d. 70. q. 3. num. 20. & prolixè in additione ad eandem quaestionem.

Suarez.

ARTICULUS I.

An veritas ut est passio entis statuenda sit in conformitate aliqua ad intellectum actuale possibilem?

A S S E R T I O

Veritas transcendentalis, Quæ est Passio entis non consistit in conformitate aptitudinali, seu intelligibilitate, sed est formaliter in rebus absque ordine & respectu ad intellectum actuale vel possibilem, divinum vel humanum, ac immerito oppositum attribuitur Scoto.

F +

Affertio.

170
Sichen.

Assertionem, quoad primam partem tenet & probat noster *Sichen* d. 3. Metaph. q. 4. n. 52. Primo quia veritas cujuslibet entis Prior est ejusdem intelligibilitate, & per consequens ejusdem Conformabilitate ad intellectum, quæ cum intelligibilitate coincidit, vel eam subsequitur, ideo enim quodlibet est intelligibile, quia verum est, non è contra. Sed hæc ratio est impertinens contra *Scotistas* quibus oppositum attribuitur, perspicuum enim est, quod illi non loquuntur de Conformabilitate & intelligibilitate aptitudinali, quæ habetur per meram non repugnantiam ad intelligi & denominationem extrinsecam desumptam à cognitione possibili, sed de conformabilitate, quæ consistit in intrinseca formalitate enti superaddita, & quæ præcisè attendenda venit penes intrinsecam ejus naturam, quæ sit principium, unde illa dimanet, ut ejus passio, ut de cæteris passionibus asserunt *Scotista*, falsum autem est, quod talis intelligibilitas entis reddens ens actu verum, sive intrinseca aptitudo, quam habet ens, ut possit terminare aut sui causare cognitionem, sit posterior veritate, quam in hac secunda cognoscibilitate constituunt isti *Scotista*, non in prima. Itaque ut ratio contra illos valeret, intelligibilitas uniformiter sumenda fuisset ad mentem *Scotistarum* & sic patet non esse ad rem contra illos, qui oppositum tenere censentur.

Intelligi-
bilis
aptitudi-
nalis, de
qua *Scoti-
sta* a-
gunt, non
consistit
in pura
& pura
non re-
pugnanti-
a.

Vindica-
tur ratio
*Scotista-
rum* à vi-
tioso cir-
culo.

Secundo probat idem Auctor l. c. *Assertionem* ita: veritas intellectus cognoscentis consistit in conformitate actus cum objecto, ut omnes fatentur: ergo veritas objectiva in conformitate rei cum actu intellectus statui non potest sine vitioso circulo & petitione principii. Sed neque hæc ratio est subsistens; tum quia ibi *Scotista* non ab eodem, eodem modo cognito, redeunt ad idem eodem modo cognitum, statuendo idem per idem, sed applicando illis conceptum explicativum veritatis abstractum sumptæ, & utrique veritati analogicè, seu uni extrinsecè, solum, alteri intrinsecè communem, explicant utramque in particulari, talis autem explicandi modus, quo non provenit, quod ita sit, sed quod non possit declarari, nisi per ea, quæ ipsum circumstant, eo quod forte nomen veritatis prius impositum est ad significandam veritatem cognitionis & inde extensum ad significandam veritatem rerum, non est circulus vitiosus. Tum quia facilis est responsio, quam nemo inficari potest, scilicet veritatem posse declarari & explicari quidem per conformitatem ad intellectum, sed inde non sequi illos *Scotistas* velle, quod illa sit prima Ratio veritatis, ita ut conformitas illa sit ratio formalis veritatis, cum possit esse secundaria ab effectu desumpta supponens ipsam veritatem & res jam constitutas in esse vero, adeoque licet veritas intellectus cognoscentis, eo quod veritas repræsentativa fundetur in cognitione actuali, consistat in conformitate actus cum objecto, à quo illa cognitio formalem veritatem sumit velut à sui mensura, non tamen idem est de veritate in essendo, quam ideo solum in in-

telligibilitate seu conformitate ad intellectum possibilem constituunt, quia explicari potest per ordinem ad cognitionem possibilem, non ut ad mensuram ipsius, sed potius tanquam ad mensuram vel mensurabilem per ipsum proinde, cum explicatio rei supponit id, quod explicatus, loquuntur duntaxat de veritate, quantum ad id, per quod explicari solet à nobis, non quantum ad id, quod dicit à parte rei circa eam & supra ens.

Tertio probat idem Auctor, quia veritas secundum omnes est objectum intellectus omnia sub ratione veri intelligentis, conformitas autem cum intellectu, quæ cum intelligibilitate coincidit, non est objectum intellectus. Verum infirmitas hujus rationis etiam patet, quia procedit ex supposito non supponente, præterquam falsum sit, quod veritas secundum omnes sit objectum intellectus, cum potius illius oppositum asserant *Scotista* cum *Scoto* l. 6. Metaph. q. 3. & q. 20. de anima, & l. d. 3. q. 3. s. bi. j. v. i. s. Statuendo ens objectum intellectus sub ratione ipsa entis adæquatè, non sub ratione veri, subiectum videlicet per prius cognoscitur quam sua passio, qualis est veritas, esto in congruo sensu quatenus intellectus non tendit in objectum secundum ullam rationem, quæ non sit vera, sive quatenus intellectus non percipit suum objectum, nisi quatenus assimilatur illi sicuti est, dici solet, quod feratur in objectum sub ratione veri, ut infra pluribus explicabitur.

Has itaque rationes relinquendo, *Assertio* quo ad primam & secundam partem aliter probatur ex ipso *Scoto* 6. Metaph. q. 3. sub Scholio secundo num. 5. Si nullus, inquit, esset intellectus adhuc qualibet res secundum gradum suæ entitatis esset nata se manifestare, & hæc notitia est, quæ res dicitur nota natura, id est, intellectui, quæ per modum naturæ operatur, & cui soli notitia competit: non, pergit Doctor, quia natura cognoscit illum, sed quia propter manifestationem majorem vel minorem nata esset, quantum est de se, perfectius vel minus perfectè cognosci. Ita Doctor. Ergo sentit veritatem rerum non esse essentialiter talem conformitatem aut ordinem necessarium dicere ad cognitionem vel intellectum possibilem. Ex quo talis ratio formari potest: illud non pertinet ad rationem veritatis, quo remoto remanet integra veritas in rebus: sed amoto illo ordine & conformabilitate ad intellectum secundum *Scotum* res esset vera: ergo veritas non petitur in ordine ad intellectum.

Probatur secundo removendo objectionem, quæ pendet unice ad hac difficultate, quomodo res secundum suam veritatem conformentur cum cognitione saltem possibili, & quatenus vera sunt, intelligantur, seu quatenus per hoc præcisè sint intelligibiles, sicuti sunt, non tamen per hoc constituuntur formaliter in esse vero, ita ut conformitas saltem aptitudinalis per ordinem ad intellectum vel cognitionem possibilem, non obstantem, quæ tantam habeat veritas connexionem cum illa, adhuc non sit ratio formalis veritatis.

Ad

Ad hanc difficultatem & similes, quæ urgent rationem veri necessarium dicere respectum aptitudinalem ad cognitionem possibilem, adeoque constitui in tali esse per relationem transcendentalem ad illam, imo quod implicet concipere objectum, ut potens formaliter concurrere ad actum cognitionis, nisi simul concipiatur ipsa cognitio, ut possibilis. Facile occurritur per solam explicationem; quomodo veritas transcendentalis necessariò habeat ordinem ad intellectum, & quomodo, cum illum ordinem habere non possit, nisi in quantum est objectum intellectus, sit aut dici debeat objectum intellectus, supposito quod sententia Scoti teneat ens non sub ratione veri, sed sub ratione entis esse adæquatum intellectus objectum.

133
Concili-
antur di-
versi mo-
di expli-
candi ve-
ritatem.

Ad reconciliandas has sententias, ut nulli sua adimatur veritas, dicendum verum esse objectum intellectus, non per se & per propriam suam rationem, sed consecutivè vel concomitantè & per denominationem, quatenus intellectus non potest percipere suum objectum, nisi quatenus est assimilabilis & conformabilis illi, postquæ solum sub illa conformitate, adeoque sub ratione veritatis attingere suum objectum, sicuti est, hoc autem est esse objectum non per se, sed per denominationem & consecutivè ex proportionem & conformitate inter objectum & potentiam, seu quatenus intellectus assimilatur objecto sicuti est, illud denominatur verum, adeoque verum ut dicitur objectum intellectus, nihil aliud est, quam dicere extrinsecam quandam conformitatem ad intellectum vel intellectionem, ideo, quia intellectus non intelligit verè, nisi in quantum est conformis vel conformabilis objecto, sicuti est. Vides ergo, cum verum non sit objectum intellectus, nisi ex conditione consequenti vel concomitante objectum intellectus, quod scilicet est ens sub ratione entis, non in esse vires objectioni prætaxatæ, quod veritas transcendentalis necessariò habeat ordinem ad intellectum, hunc enim resolvitur duntaxat habere, non quod ens sit objectum intellectus, ut veritas est, si abstractim ita de hoc in mea Schola loqui liceat, sed modo jam explicato, quam obrem ut supra innuebam, veritas transcendentalis à nobis quidem per respectum conformitatis ad intellectum bene explicari potest, non essentiali quantum ad id, quod dicit à parte rei circa vel supra ens, & ut est ad quidditatem objecti seu ad naturam entis quid consequens, sic enim prius est veritatem transcendentalem habere suam rationem formalem, quam posse ipsi deferre respectum ad intellectum.

134
Baro.

Probatur prima pars Tertiæ, & secunda pars primo. Quod opposita doctrina perperam Scoti, de quo Baro in sua Met. Apol. 3. actione 5. n. 2. statuens secundam entis passionem in intelligibilitate ait: hanc non legi in Subtilis sive sententiis, sive quodlibetis, licet præbeat ei fundamentum comparans veritatem ad intellectum. Smising de Deo uno Tract. 3. d. 1. q. 2. n. 40. Est ibi Cond. 5. statuatur veritatem trans-

cendentalem in conformitate cum intellectione, scilicet ex modo nostro illam intelligendi vel explicandi, absolute tamen asserit illam passionem ex sua præcisa ratione nec esse absolutam nec relativam, sed in ente absoluto erit absoluta, in relativo erit relativa, idem ibi insinuat de unitate, prima entis proprietate. Masstrius Dispu. 5. esto. n. 161. concludat veritatem entis bene explicari per conformitatem ad intellectum, denique tamen & ipse ex modo nostro capiendi veritatem entis & explicandi illam. n. 165. in conformitate constituit, se ipsum, quod per conformitatis respectum solum nobis veritatem explanari, non in eo essentiali velit, conceptis explicat verbis. l. c. n. 168. & antecedenter n. 146. citans Mayronium l. d. 24. & 25. q. 2. cond. 4. dicens: quod si sermo est de veritate juxta id per quid solet à nobis explicari, utique dicit formalitatem relativam, si sermo sit secundum id, quod à parte rei importat, nec absoluta nec relativa est formaliter loquendo, licet sit utrumque permissivè. Unde patet perperam hunc Auct. citari à Sichen l. c. in contrarium, sicut & Suarez, qui ut patet ex sua opinione producta ad initium quæstionis supra & allatis ex ipso apud Masstrium. l. c. n. 163. prorsus docent oppositum, ut & de Masstrio videri potest apud Pontium d. 71. in Metaph. Qu. 3. n. 20. & in proluxa additione ad eandem q. instituta contra Masstrium à S. His tamen non obstantibus.

Probatur assertio quarto. Veritas entis ut sic, de se abstrahit tam à respectivo, quam ab absoluto, ergo necessario non consistit in relatione. Antecedens probatur, tum quia veritas non dicitur ad aliud, tum etiam quod convenit enti in tota sua latitudine, ut est nec relativum nec absolutum, id nequit constitui in relatione: Sed veritas ita convenit enti, quia convenit illi antequam contrahatur ad esse respectivum. Major probatur: quia nullus respectus potest esse prior, quam sit ens respectivum ut sic, ad quam contrahitur ratio entis per rationem oppositam enti absoluto. Ob hanc rationem amplè deductam apud Masstrium, quem vide. l. c. n. 146. Pontius l. c. n. 20. esto ipse oppositam teneat opinionem, nostram censet non esse improbabilem, addens ibi in fine, cum non possit veritas entis à nobis explicari, nisi per modum relationis, quam ut inquit Smising l. c. n. 42. in hoc, quod sit ad alterum imitatur posse dici respectum secundum dici, non secundum esse.

Respondet tamen concedendo quidem, quod ens ut sic abstrahat ab absoluto & relativo etiam transcendentali, eo quod formalitas ejus nec sit absoluta nec relativa transcendentaliter, id negat tamen de veritate entis, putans se evidenter demonstrare veritatem, et si sit passio adæquata entis & ejusdem latitudinis cum ipso, non tamen propterea illam esse ejusdem abstractionis cum Ente, ita ut debeat abstrahi ab omni illo, à quo ipsum ens ut sic ex se formaliter abstrahit, ens quippe ex sua ratione formali abstrahit ab ipsamet veritate, in quocunque illa collocetur, veritas autem non abstrahit à se ipsa:

Masstrius.

135
Veritas
entis ab-
strahit
tam à re-
lativo, quam ab-
soluta.

ipsa: Ergo veritas abstractim sumpta, & idem est de cæteris passionibus Entis, non est tantæ abstractionis, quantæ est ipsum Ens. Sed hoc responso non evacuatur Argumentum, quo dicebatur nullum respectum posse esse priorem, quam sit ens respectivum ut sic, non enim obstat, quod veritas non possit abstrahere à seipsa, quia nec ipsum ens abstrahit à seipso, sicut tamen bene illud abstrahit ab absoluto & respectivo & ipsa veritate, ita vicissim veritas abstrahit & præscindit ab ente respectivo & absoluto & ab ipso Ente in sano sensu, quod scilicet passio Entis non sit formaliter Ens, esto nequeat concipi realiter sine ente. Probatur antecedens ex ipso Poncio, qui ibi ita arguit ex nostris principiis, quod si dentur respectus transcendentales, illi realiter identificabuntur entibus absolutis, & rectè: Sed Dico, ergo similiter, si veritas entis ut sic talis sit respectus, identificabitur realiter enti ut sic, consequenter cum non sit formaliter ipsum ens, & distinctio formalis ex alibi dictis mutua sit etiam hic suo modo, tam bene veritas in aliquo sensu, esto nequeat concipi realiter sine ente, abstrahit & præscindit juxta sui exigentiam ab ente, id est intellectus tam concipit passionem entis, non esse formaliter ens, quam ens non esse formaliter suam passionem à se abstractam vel potius ex natura rei præcisam, talis præcisio seu talis abstractio sufficit ad nostrum intentum, esto neutrum abstrahat à se ipso, ergo sunt quo ad intentum æqualis abstractionis, proinde sicut ens ut sic de se abstrahit à respectivo & absoluto, ita & veritas passio illius. Deinde ex communi opinione Ens ut sic non est absolutum, nec respectivum, sed utrumque permixtè, sed id esset falsum, nam sicut daretur ens ut sic realiter verum, ita daretur ens ut sic respectivum, priusquam ens contraheretur ad esse respectivum, essetque ad æquatum enti universalissime accepto, seu æquè latè patens esset inferius, cum ratio entis respectivi ut sic, jam continet sub se & respicit ens respectivum realiter, quam formaliter tale.

Instat Poncius malè negari Veritatem in relatione Conformitatis consistere, quamvis explicetur per Conformitatem, id enim ait, vel contradictionem involvit, vel nullum sensum habet: nam quando explicamus veritatem per conformitatem dicendo non esse verum ex eo, quod sit conformis; aut hoc est verum à parte rei, aut non est verum; si est verum, ergo veritas à parte rei dicit conformitatem, & consequenter si conformitas sit respectus, veritas erit respectus. Si non est verum: malè & falso dicimus rem esse veram ex eo, quod sit conformis & consequenter pessimè ita explicamus verum aut veritatem. Quod & confirmat quod non sit conceptibile, quod veritas explicetur à parte rei per conformitatem formaliter, nisi quatenus diceret à parte rei conformitatem formaliter, aut quatenus conformitas à parte rei aliquo modo dicatur ad convertentiam cum ipsa, quodcumque autem horum dicatur, inde evidenter convincitur Doctrinam nostram esse falsam. Ita in additione cit. Contra Mastrum.

Verum doctrina nostra, quam hæc instantia impetit, quæ per conformitatem dicit veritatem à nobis explicari debere, ad quam addo, esse à parte rei verum, quod debeat à nobis explicari per illam conformitatem, nec involvit malum sensum, ut statim, nec contradictionem, quia damus verum esse, quod non sit veritas ideo de se, quia conformis est, si autem de malo sensu agitur, ille potius sequitur ex ipsa instantia, quia committit fallaciam figuræ dictionis, mutando terminum quo in quod, Scotistæ veritatem per relationes conformitatis ut per medium quo concipi possit, explicant, Instantia sumit illam pro ipsa re explicata, quod scilicet sit inconceptibile, quod veritas possit explicari per conformitatem, nisi veritas formaliter dicat conformitatem, quod falsum potius evidenter convincitur, ut in sexcentis Exemplis, ostendere obviam esset, si opus foret.

ARTICULUS II.

Consistatne Veritas, quæ est Passio entis, in ea, quod res quævis naturam suam, secundum quam diceretur vera, sic participet, sicut participare debet secundum præscriptum æternæ & incommutabilis omnium essentiarum legis, & quid de hoc Doctor Subtilis?

136
Idea ratio in quo constituitur possit.

Quæstio hujus Articuli re ipsa non differt ab aliorum quæstione, consistatne veritas transcendentalis in Conformitate ad ideas divinas, id est, ad ipsam Deitatem, quæ est Lex æterna dictans & præscribens cuicunque rei sua determinata prædicata essentialia, seu ad illud, cui congruit ratio Ideæ, sive ponas pro ea Essentiam divinam esse Ideam sub ratione speciei ex-

pressæ seu verbi Creaturarum, sive Essentiam propriè dictam, sive esse in mente divina ipsas creaturas à Deo præconceptas ut factibiles, adeoque objectivè tantum contingantur in divina Intelligentia, sintque conceptus reales objectivi, sive, quia Ideæ in divino Intellectu practicæ non sint, sed speculativæ, regulam & legem Essentiarum ponas ipsam voluntatem divinam, quæ est omnipotens.

potentia & causa rerum ad extra quo ad esse Essentia & Existentia, quidquid dixeris, Essentia divina semper est illa Lex aeterna rerum,

& ad propositum perinde est, quod talis sit, ut dicitur, sive ut est ad extra duntaxat agendorum ostensiva, sive ut Creatrix est.

A S S E R T I O

Licet conformitas ea, Quae enti creato inest, ad ideas opificis veritas appellari queat, ac proinde una ex veri acceptionibus ea sit, quae refert conformitatem ad divinas ideas aut mensurabilitatem ad praescriptum legis aeternae Essentiarum, eamque Scotus approbat in rebus creatis, nullatenus in ea fuit sententia ut veritatem quae est adaequata entis affectio, in huiusmodi conformitate constituerit.

137

Assertio quo ad Primam partem probatur ex *Scoto* 6. *Metaph.* q. 3. sub Scholio 2. num. 5. dicens: *Primo modo dicitur Veritas absolute conformitas producti ad producentem, aut determinate conformitas talis secundum adaequationem, aut determinate conformitas secundum imitationem.* Et licet primus istorum trium modorum videatur esse communis secundo & tertio, tamen si nomen veri imponatur ad significandum quodcumque trium predicatorum secundum propriam rationem, erit equivocum. Ita Doctor, quod idem asserit. q. 4. §. in ista questione, n. 4. ubi vult nos cognoscere sinceram veritatem non aspiciendo ad exemplar a re per sensum acceptum, sed aspiciendo ad exemplar increatum, & q. 18. quodlibet. §. Contra ista. n. 15. Si dicas, ait, quod veritas non convenit alicui extra intellectum, sed tantum actui intellectus, vel objecto ut est in intellectu, potest negari, quia si intellectus alicui sit Regula intellecti, sicut est de intellectu divino exemplante & regulante creaturam, illud potest dici verum, non tantum ut est actu cognitum, sed etiam ut est in se, quia secundum esse suum, in se est exemplatum & conforme exemplari. Ex quibus & ex ratione sequenti de mente *Scoti* quod cognoverit, approbatque eam acceptionem veritatis ad divinas Ideas nullus est relictus ambigendi locus, sicut nec quod Essentia creatrix se habeant ad intellectum divinum, sicut artificatum ad artificem, si enim certo dicitur arca aliqua vera, eo quod imitetur arcam Ideam, quae est in mente artificis, sitque dicendus verus amicus, qui est secundum leges praestitutas amicitiae, verus Christianus, verus Franciscanus, qui non deficit a regulis a Christo & S. Francisco datis, & si veram dicimus seu verè expressam imaginem, quae suum aequat prototypum seu respondet exemplari & Ideae in mente pictoris existenti; Ergo cum Ideae divinae, seu Essentia creatrix ex Idea est ars & mensura rerum omnium creatarum, quia Deus agit per intellectum, certum est, dum communicat rebus veritatem suam simul & quidditatem & naturam, quod regulet earum esse, ut conformia sint Ideae divinae, secundum quam operatur: Ergo & in aliquo sensu verum est,

creaturas ita constitui veras per conformitatem ad divinas Ideas, seu per relationem mensurati ad mensuram. Dico in aliquo sensu, quo scilicet non est passio communissima Entis, ut habet pars secunda. Itaque

Probatur Assertio quo ad secundam partem Primo. Si per impossibile essentiae nulli essent conformes exemplari aut essentiales res citra ullius legis praescriptum, sed vel à se vel casu & fortuito, aequae essent verae ac modo. Sequela probatur, quia eandem intelligibilitatem & conformabilitatem haberent ad intellectum divinum aut creatum, quam habent de facto. Antecedens probatur. Sicut si per impossibile omnis intellectus tam divinus quam creatus cessaret ab intellectione alicujus entis, illud aequae bene esset verum Ens, ut est de facto solum praecise ex eo, quod est conformabile intellectui, nam veritatem explicamus per conformabilitatem ut supra, quae in isto casu non cessaret, esset cessaret intellectus ab illius intellectione, quod extendi potest, etiam si nullus intellectus actu extaret, ergo similiter, si per impossibile Essentiae rerum non essent exemplatae ad praescriptum legis aeternae, sed à se illae eandem entis obtinerent seu in essendo veritatem, qualem modo habent. Ex quo fundamento rectè arguunt *Scotista* veritatem entis addendam esse potius per ordinem ad intellectum speculativum, quam practicum.

Confirmatur. Essentia divina est ens à se, nullam legem habens extra se ipsam, nec intrinsecè ad seipsam, cui Idealiter, ut sit, conformari & ad quam exemplari valeat, cum sit ens à se, & illa a seitate non obstante ipsi vel maxime competit veritas in essendo; Ergo esse ab alio & Ideatum ad praescriptum legis non est formaliter esse verum, estque ipsissima Doctrina magistri nostri l. c. 6. *Metaph.* q. 3. docentis veritatem in rebus desumptam per comparisonem ad cognoscentem esse omnino distinctam ab alio veritatis modo, nimirum, qui attenditur per comparisonem ad producentem, dicitque conceptis verbis, eo quod sit alia habitudo ad producentem, alia ad intelligentem, licet idem sit intelligens & producat, si per impossibile Deus esset intelligens creaturas

138

Si per impossibile essentiae rerum non essent exemplatae ad praescriptum legis aeternae, adhuc esset earum veritas in essendo.

non

non producens, esset veritas rerum eadem, qualis est de facto. Ergo ex mente *Scoti* veritas entis ut sic non attenditur penes ordinem ad præscriptum legis æternæ &c.

139

Probat eadem pars secundo. Doctor. 1. d. 3. q. 2. §. secundo non asserendo n. 6. aperte contra *Henricum* asserit Deum & creaturas univocè dici ad rationem entis, ergo ex mente *Scoti*, seu ex doctrinæ suæ consequentia oportet ut idem dicamus de proprietatibus entis, quod Deus & creatura univocè conveniant in ratione veri, sicut in ratione entis: atqui si veritas consisteret in conformitate ad præscriptum rationum æternarum divinæ essentiae, non posset Deus & creatura trahi vel colligi in unam rationem objectivam veri, sicut ad unam rationem entis, tum quia si illa conformitas sit respectus realis, talis non datur in Deo, tum quia divinæ veritati ita contradicit talis dependentia & conformitas ad rationes æternas sive præscriptum formarum Idealium, ut ne quidem per rationem apprehendi valeat ad præscriptum alicujus legis æternæ, hinc & expressè Doctor supra cit. 6. Met. ait: Si nomen veri imponatur, ad significandum quodeunque trium prædictorum, id est, per comparisonem ad producentem & per comparisonem ad intelligentem &c. erit equivocum. Veritas enim dicta per comparisonem ad cognoscentem sive intelligentem indifferenter competit tam Deo quam creaturæ, at veritas dicta per comparisonem ad producentem secundum imitationem Exemplaris competit soli creaturæ, quia creatura est, non qua ens est.

140

Veritas
adequat
ens in to-
ta sua
amplitu-
dine ac-
ceptum.

Ex quo probatur Tertio & confirmatur præcedens ratio: Veritas transcendens quæ est passio entis debet omni enti convenire, cum ens in tota latitudine sua adæquet: atqui conformitas ad præscriptum æternæ & incommutabilis Essentiarum legis non convenit omni enti. Major est in confesso. Minor probatur ex dictis, quia talis non convenit, sed contradicit Deo, nam certum est Deum non participare Essentiam suam secundum tale præscriptum, cum tale non habeat, ne quidem conceptum sui ipsius objectivum in mente divina, qui dici queat æterna Lex, Idea vel exemplar illius secundum quod, suam participat Deitatem, de illo enim disputamus, unde esto divina veritas spectaretur penes conceptum sui ipsius objectivum in mente divina, quia tamen non quilibet conceptus objectivus dici potest exemplar seu lex & Regula essentiarum, sed tantum earum rerum quæ sunt factibiles aut producibiles ad extra, consequenter quia Deus secundum præscriptum conceptus objectivi, qui in mente divina relucet, non participat esse tiam suam cum dependentia ad illum conceptum, sequitur veritatem acceptam ex eo quod participant suam naturam res secundum præscriptum legis æternæ, non congruere enti in tota latitudine entis, consequenter nec esse passionem enti tam increato, quam creato communem, quia non convenit Deo.

141

Confirmatur secundo: Sicut relatio conformitatis artificati ad Ideam artificis directivam

operis non est distincta à respectu, quem exprimit artificiatum ad agens, ita conformitas entis creati ad præscriptum æternæ Ideæ in mente divina non differt à relatione creaturæ ad Deum, ut ad causam efficientem, ergo & sicut artificiatum exprimit relationem ad suum exemplar, quod quasi specificat opus & ad ipsum agens, quod efficit illud, ita quodlibet ens creatum ad Ideas divinas & Deus ad intellectum divinum seu conceptum objectivum sui ipsius: Sed relatio in quolibet ente creato ad Ideam ad cuius similitudinem effectum est, est realis, sicut & artificiatum quodpiam ad suum exemplar realiter refertur, in Deo verò relatio, quæ versatur inter Deitatem & intellectum divinum comprehendentem adæquatam actualitatem Dei, est Relatio rationis; quæ univocari nequit cum relatione reali, utpote quæ est realis passio entis realis, cum nullā inter se habeat convenientiam, qualis requiritur ad fundandam univocationem & unitatem conceptus debitam passioni enti realis ut sic.

Quarto quidquid sit de adæquatione veritatis cum ente tam creato quam increato seu de veritate Dei & convenientia illius cum veritate entis creati, probatur Assertio assumendo Doctrinam *Sichen* l. c. n. 59. ubi conformiter suæ opinioni concedit, quod nulla veritas possit naturaliter à nobis indagari, eo quod ignotum sit, qualem conformitatem quælibet res cum præscripto Regulæ divinæ habeat, ideo ibi dicitur quodlibet rei conformitatem ad divinam Ideam præscriptam à nobis pro hoc statu non nisi arguitivè cognosci ex proprietatibus, quas aliunde novimus, isti rei cuius veritatem inquirimus competere, ergo jam concedit sine respectu ad Ideas divinas rem cognosci ut veram: In illo enim ordine & conformitate non consistit veritas, sine qua habetur jam & apprehenditur veritas: Sed aurifaber v. g. esto ignoret Ideas divinas, neque recurrere potest ad illas, ut judicet, an sit lapis pretiosus, an aurum arte chimica effectum sit verum aurum, quia extrinsecus tantumquam verum cognoscit; vel ad conformitatem talis & talis auri v. g. mineralis & ex visceribus terræ producti, quatenus illi inest vis & facultas ad exprimendam veri imaginem, qualis inest auro minerali. Primum non dixeris, quia jam veritas auri dependeret à regula nostri intellectus & aperte confunderetur Judicium de re vera cum re ipsa vera, cum nimis certum sit, prius esse rem veram quam judicari talem. Si secundum: ergo potius metienda est veritas ipsa vi & facultate, quæ inest auro ad manifestandum se, sicuti est. & sic certum est veritatem non consistere in illo ordine ad præscriptionem primæ & æternæ essentiarum legis, sive loquamur de illa cognoscenda à priori per causam ut patet, sive à posteriori, quatenus usu & experientia cognoscendo rem aliquam esse veram aurifaber, & alius efformat sibi certam ejus Ideam

Ideam primordialiauri Ideæ conformem, ad cuius postea trutinam examinat veritatem illius rei, tum quia ut dictum est, id non est ad Ideam ut regulam veri, cum prima veritatis cognitio sit ante formationem Ideæ, sicut ipsa res vera, tam etiam, quia ut ait *Doctus* l. d. 3. q. 4. §. in ista questione est opinio n. 3. non habetur sincera veritas de aliqua re, ut comparatur ad exemplar creatum, idque tribus ibi rationibus probat, & ideo non possumus scire nos habere Ideam prototypo suo conformem; ergo non habetur præcisè veritas ex eo, quod participet res naturam suam juxta præscriptionem Ideæ divinæ, sed ab ipsa vi, quæ auro inest ad se manifestandum, ut infra.

Confirmantur hæc dicta à *Maestro* l. c. n. 157. per Argumentum ad hominem contra Vulpes & alios quosdam Scotistas, qui appro-

bant modum explicandi veritatem Entis per conformitatem ad divina Exemplaria eamque naturis communibus & gradibus metaphysicis perperam attribuunt, & tamen non assignant proprias Ideas, nisi singularibus & individuis, quæ possint esse termini Creationis & solitarie existere, sed facile respondebunt dicendo, quod sicut illa in singularibus unica existentia existunt, ita unica veritate vera sint, neque veritas competat, nisi iis, quæ sunt formaliter ens, non quæ sunt ens realiter solum, cum alioqui daretur etiam veritas veritatis, & sic in infinitum, concludet hæc ratio *Maistri* contra Thomistas, qui dicunt materiam primam esse formaliter verum Ens, & cum hoc volunt illam non habere propriam Ideam in Deo, quæ evidenter sibi contradicunt, ut patet consideranti.

ARTICULUS III.

Consistatne veritas in Conformitate ejusdem rei ad sua principia?

Videtur ita dicendum, idque firmat communis loquendi usus, ut verum dicatur, quod est tale, quale debet esse conformiter suis principiis, ut v. g. verum Christi corpus dicitur in Eucharistia, quia habet principia

veri corporis, scilicet veram materiam & formam corporeitatis, ita dicimus esse verum Deum, quia habet naturam, per quam constituitur Deus. Sic

ASSERTIO.

Non videtur veritas quæ est attributum entis rite explicari per conformitatem ad sua principia intrinseca, id est, ad cujusvis rei veram & solidam naturam.

Ratio est, quia talis conformitas ad suam & principia nil importat præter respectum rationis: a quo passio entis realis non consistit in ente rationis: Ergo: minor patet, Major probatur, quia unius & ejusdem ad se ipsum non potest esse respectus realis, & ex hoc consequenter.

Probatur secundo: non explicatur per hanc opinionem aliqua vera entis proprietas, sed ipsa rei quidditas; nam habere propriam conformitatem ad sua principia intrinseca est dicere, quod res habeat veram naturam sibi competentem, per quam scilicet constituitur in esse talis Entis, quod est quidem explicare aliquam veritatem, sed non transcendentem illam omni Enti, sed specificam cujusvis rei usitato quodam & familiari loquendi modo convenientem, quomodo v. g. dicimus tunc aurum verum esse, quia videmus illud ingerere cuius intellectui vera auri principia, adeoque habere veram auri naturam; Aurichalcum econtra falsum aurum esse, quia non veram possidet auri naturam, sed apparenter solum; ita similiter

dicimus verum corpus Christi esse in Sacramento Eucharistia, quia supposito hujus Sacramenti institutione habet ibi vera & omnia Corporis principia, verumque dicimus Deum, quia vera Deitatis habet principia, quæ locutiones usuales sunt de Deo & inde Deo, aut philosophico modo, prout veritas est secundum attributum Entis, aliter accipitur fundaturque in priori acceptione, cum enim in priori acceptione veritas ipsam importet rei quidditatem, in posteriori proprietatem, perspicuum est, hanc procedere ab illa, tanquam fundamento, à quo Veritas formalis causalitate emanativa deduci necesse est, nec est in hoc alia difficultas, quam de nomine veritatis. Unde quando noster *Martinus Meurisse*, qui tenet oppositum assertionis, conformiter ad suam opinionem veritatem reducit in sua Metaphys. l. 2. c. 3. q. 3. Conclus. 4. ad conformitatem rei ad principia intrinseca, illam non ut est Entis attributum, sed ipsam potius explicat rei quidditatem, & veritatem solum fundamentalem & materialiter acceptam, de qua non agimus.

ARTICULUS IV.

Authoris sententia statuitur.

ASSERTIO I.

Veritas, quæ est Passio entis, & communiter explicatur per conformitatem ad intellectum non actualem, sed aptitudinalem, ideoque vocatur intelligibilitas, non quæ sit in ente pura non repugnantia ad intelligi, & attendenda penes agens seu cognoscitivum extrinsecum; sed quæ sit quidpiam intrinsecum potius attendendum penes illud, quod intrinsecè & necessariò dimanet ab ente, est illa ipsa vis, ratio & facultas, qua res immediatè sine explicito ordine conformitatis ad immutabilem suæ Essentiæ Regulam seu legem potis est manifestare seipsam sicuti est, cuicumq; intellectui eam manifestationem attingere valenti.

147 **E**xplicatur & probatur *Assertio*: dicitur veritatem explicari per conformitatem ad intellectum & cætera, & vocari intelligibilitatem, subaudi sensum Articuli primo explicatum, non quod illa intelligibilitas seu aptitudo ad cognosci ponat denominationem solum extrinsecam ab intellectu desumptam, seu ex eo præcisè, quod cognitio sit apta ut terminetur ad objectum, & objectum sit aptum, ut terminet cognitionem, cui cavetur in assertionem exprimentem, quod illa aptitudo ad cognosci seu intelligibilitatem amplius dicat, quam puram non repugnantiam, sed sicut v. g. esto lapis habet non repugnantiam ad esse sursum, eo quod illa non repugnantia attendatur penes agens extrinsecum potens illum projicere sursum, habet tamen aptitudinem veram & inclinationem ad esse deorsum, quæ aptitudo attenditur penes intrinsecam ejus naturam, quæ est principium talis inclinationis ad esse deorsum, ita esto in suo sensu desumatur cognoscibilitas extrinseca ab objecto, ut est aptum ad determinandam cognitionem, & à cognitione ut est apta terminari ab objecto, quomodo esse actu cognitum adæquatè desumitur à cognitione actuali & actu terminata ad objectum, sique in isto sensu intelligibilitas denominatio extrinseca convertibilis cum pura non repugnantia ad cognosci & intelligi, at falsum est de cognoscibilitate intrinseca, quæ dimanet ab ipsa objecti essentia, ut ejus passio, qua ratione per illud in assertionem, sed quæ sit quidpiam intrinsecum penes illud attendendum quod necessario dimanet ab Ente, illa denominatio à ratione veritatis exclusa manet, sicut & opinio Vasquez & Aureoli de veritate analogica modo explicato supra, opinio item Suarez docentis veritatem nihil superaddere ipsi enti supra explicatam rationem entis

Congrua
assertioni
expressio.

Opinio
Vasquez
Suarez
& Aureoli
de veritate
transcenden-
tali.

præter connotationem intellectus, & nostri multo magis Aureoli doctrina, quæ vult veritatem consistere in segregatione entis ab omni sibi extraneo, & universim omnis conceptus illam formaliter in negativo constitueret, & si illam fundet, tanquam quid præsuppositum ad quod dicta negatio admixtionis, ab omni extraneo sequi necesse est.

Dicitur est ipsa vis & facultas qua res immediatè sine explicito ordine conformitatis ad immutabilem suæ Essentiæ legem potis est manifestare & cætera. Quo rejicitur doctrina Schen dicentis l. c. n. 55. Ens prout subest huic nomini Ens non importare explicitè conformitatem ad immutabilem suæ Essentiæ legem, veritas autem inquit, importat dictam veritatem explicitè; indeque arripit intellectus noster occasionem concipiendi veritatem per modum alicujus attributi, quod idem est, ac si diceret, concipiendo passionem, intellectui nostro dari occasionem concipiendi passionem, & ad quid intellectus noster, si veritas explicitè dicat talem conformitatem, occasionem arriperet concipiendi veritatem per modum attributi, cum passionem (consequenter veritas) quæ enti attribuuntur habent esse in seipsis, atque in se ipsis sunt cognoscibiles, nec ad intelligibile esse indigent ope intellectus, nam id habent independentem ab intellectu, & absque eo, quod aliquid intellectus arripiat? deinde arreptum illud ab intellectu se non tenet ex parte objecti, sed ex parte actus, ut fatetur l. c. num. 67. proinde cum, ut habet ibidem, veritas ut passio Entis, idem sit à parte rei ac Ens, seu nullatenus inter illam & ens detur distinctio ex parte objecti, quomodo stant quæ dicebat supra, quod passio Entis scilicet superaddat aliquid Enti? & n. 56. quod veritas transcendentalis consistat in ratione aliqua positiva, quam Ens, ut subest huic nomini Ens non importet explicitè? si dicas ad hoc sufficere, si eatenus inter ens & verum præscindatur ex parte actus, quatenus idem objectum prius

prius apprehenditur in ordine ad se, sub qua consideratione dicitur ens, & posterius in ordine ad cognitionem explicitam veri, sub qua consideratione dicitur verum, & quasi quid superadditum sibi ipsi, cum non differant ens & verum nisi ex parte actus per modum expliciti & impliciti.

Contra primò. Dicitur Auctor veritatem transcendentalem in eo ponit, quod res quævis naturam sive Essentiam secundum quam dicitur vera, sic participet, sicut participare debet secundum præscriptum æternæ omnium Essentiarum legis quæ est ipsa essentia divina: Cum itaque eo quod nihil possit subterfugere legem sibi ab æterno ad sic assendum præstitutam, ut subest huic nomini Ens & priori considerationi necessario participat suam naturam, juxta suæ legis & Regulæ præscriptum, ergo jam tum competet illi Ratio veri, sed hæc implicat citra conceptum explicitum veritatis, major prob. quia est in eo instanti & priori cognoscibilitate sibi constans est secundum suam naturam & statum purissimæ quidditatis sibi ex lege æternæ debitæ, ergo pro eo instanti ibi esset veritas: *mi. prob. etiam:* quia implicat concipi veritatem, sine eo, quod importat veritatem; sed pro instanti, quo concipitur ens ut subest, huic nomini entis non importat veritatem, ergo; deinde quod ex parte actus differant per modum expliciti & impliciti, inde non habetur passio Entis, nam in hoc sensu definitio & definitum differunt penes explicitum & implicitum ex parte actus, & tamen definitio non est passio definiti: ergo explicitum & implicitum ex parte actus non sufficiunt ad passionem.

Contra secundò. Esto passio & subjectum penes explicitum & implicitum differrent, id esset ex parte objecti. Probatur sequela, quia cum passio Entis investigatur, ea tantummodo formalitè ratio expenditur, quæ secundo modo perfectitatis de Ente & inferioribus Entis enunciatur, quo fit, ut sub ea tantum præcisa ratione veritas sit affectio Entis, sub qua intelligibiliter separat explicitum conceptum illius prædicati, seu gradus essendi, qui enunciatur in quid de inferioribus subjecti talis proprietatis, sed hoc est ex parte objecti secundum secundarium rei conceptum, seu qui pertinet ad secundum modum dicendi per se, nisi velis passionem esse de sui subjecti quidditate & contra subjectum de explicito conceptu suæ proprietatis: Consequenter subjectum ut contradistinctum ab attributo dicere attributum: Ergo frustra dicis inter ens & ejus passiones nullâ dari distinctionem ex parte objecti, sed tantum ex parte actus.

Contra tertio. Ad quid dicitur Enti in priori consideratione superaddi explicitè Conformitatem ad Ideam in Essentia divina, si ex parte objecti nullus sit ordo inter Ens & passiones, nisi qui ex solo actu intellectus se teneat, ex parte autem objecti veritas nihil sit aliud, quàm quædam quasi simultas rei & conformitatis illius ad Ideas divinas: ex eo enim potius sequeretur, quod conceptus objectivus veritatis sit simpliciter Ens per accidens etiam in ratione

scibilis, proinde proprietas non esset de illa scientificè demonstrabilis? sequela probatur: quia secundum te ratio objectiva veritatis non refert essentialiter solam explicitam rationem entis, & rectè, nam Ens ut Ens nequit esse proprietas sui ipsius, sed refert & quidem principaliter explicitam conformitatem ad immutabilem suæ Essentiæ Regulam, ita ut conceptus veritatis præter conceptum Entis quoque talem conformitatem imbibat ut compartem suam essentialem, sive proinde dicas talem conformitatem enti superaddere habitudinem realem, sive rationis, sive quidquid aliud, quod non sit purum nihil, cum secundum te veritas & Ens unum sint, non tamen unum realiter per identitatem, nec per unionem per se, qualis non competit objecto & actui intellectus versanti circa illud, erit merum Ens per accidens.

Dicitur tertio, cuicumque intellectui eam manifestationem attingere valenti, quo innuitur, quod veritas transcendentalis ad quatenus accepta debeat sumi & explicari tam in ordine ad intellectum creatum, quàm ad intellectum divinum, uterque enim potest cognoscere res sicuti sunt, & licet intellectus creatus possit falli, & sæpius fallatur in rerum cognitione, frequentius tamen verè cognoscit, aut saltem potest verè cognoscere, ita ut posse verè cognoscere illi non convenit per accidens, sed sit intellectui creato realiter & necessariò identificatum, dicunturque res veræ etià respectu illius, quamvis illi non sint conformes cum decipitur, ad hoc enim satis est, quod sint illi conformabiles, ea quippe ratione dicimus cū *Philosopho* ex 3. de anima, quod intellectus noster sit totius Entis.

Probatur Assertio & apprimè explicatur secundo ex nostro Aleris 1.6. *Metaph.* propè finem his verbis: debemus enim imaginari suo modo, quod veritas ad Essentiam eo modo se habeat, quo visibilitas ad colorem. Visibilitas supra colorem non addit aliam rationem, nisi rationem declarativi & apprehensibilis à visu; similiter veritas addit super rationem Entis rationem apprehensibilis ab intellectu, ita quod sic imaginemur; quod Ens movet intellectum & æquat sibi eum & assimilat. Ita quod in eo est ratio æquativi, motivi, & declarativi, & ab ista ratione imponitur nomen veritatis: ita *Aleris* volens quod sicut se habet visibilitas ad coloratum in tota sua latitudine, ita veritas ad rem in tota sua abstractione, consequenter quemadmodum objectum, secundum se nec est visibile nec non visibile, magis quam audibile, sed visibile est in quantum illi inest visibilitas, ita ens de se nec fit declarabile nec fit non declarabile, sed declarabile est in quantum illi inest veritas, adeo ut ratio veritatis supra ens addat rationem declarativi, nec aliter quidpiam natum est se manifestare formaliter, quàm per veritatem per habitudinem ad intellectum potius aptitudinalem quàm actualem, tam creatum quàm divinum explicabilis, quia ut supra ex *scoto* declaratum fuit, si nullus esset intellectus intelligens, adhuc quodlibet ens esset verum seque manifestare natum.

QUAESTIO III.

De Bonitate Entis.

S U M M A R I U M.

1. Bonum quod est ex integra causa diversos admittit sensus. n. 14.
2. Bonitas absoluta per ordinem ad essentialia non est Passio entis. n. 150.
3. Bonitas quae dicit convenientiam unius cum alio, non est dicenda Passio entis. 152.
4. Bonitas coincidens cum appetibilitate statuitur Passio entis. n. 154.

149
Bonitas
intrinsic-
ca omni
creature
conge-
nita.

O Mnes omnino res à primo instanti sui esse, domesticam sibi & intrinsecam bonitatem obtinere ex ipsa patet Scriptura Gen. 1. ubi rerum opifex Deus vidit cuncta quae fecerat, & erant valde bona, scilicet quaecunque res secundum proprium bonitatis gradum, & Sap. 7. Omnia numero, pondere & mensura fecisti, quia ratione quia omnia Deus in his tribus disposuit ad determinatum gradum perfectionis, quo entia inter se ordinantur, bonum frequenter confunditur cum integro & perfecto quantum ad omnia quae essentialia rei constituent complementum, idque vel quo ad rei constitutionem intrinsecam quoad omnes partes essentialia, vel quoad partes integrales & accidentia ipsi connaturalia ex ratione sua specifica, vel denique quoad quantitatem virtutis seu rei perfectionem, secundum quam una res dicitur perfectior altera, quamvis utraque sit bona & perfecta aequaliter duobus primis modis, quia qualibet earum est in sua entitate integra & perfecta, consequenter bona, quia bonum est ex integra causa, sine autem vel non sit aliqua bonitas ex his principiis Scotistae scholae passio entis ut sic, ex mente Magistri est expendendum.

150

Itaque notandum ex Scoto q. 18. quodl. 5. De

primo bonitas moralis. n. 3. ubi ad intelligendam mentem suam haec nobis suppeditat. Sicut bonitas primaria Entis, quae dicitur bonitas essentialis, quae est integritas vel perfectio Entis, in se importat positivè negationem imperfectionis, per quod excluditur imperfectio & diminutio; sic bonitas entis secundaria quae est accidentalis, sive superveniens entitati, est integritas convenientiae, vel integra convenientia ejus alteri, cui debet convenire, vel alterius sibi. Ita Doctor discretè statuens duplicem bonitatem, unam absolutam, quam vocat primariam & essentialem, alteram accidentalem seu respectivam, quam vocat secundariam, ut quae consistit in connotatione alterius entis, cui res sit conveniens bonitate relata, seu convenientia ad alteram. Cum autem bonitas primaria, quae indubie adaequet Ens in tota sua communitate, cum nullum detur ens nec reale nec obiectivum, quod in entitatis suae gradu non referat integritatem essendi sibi debitam seu perfectionem entitativam, adeoque quod non essentialiter dicat negationem diminutionis illius praedicati, seu gradus essendi spectans ad suum esse entitativum, dubitari potest an sit Passio Entis ut sic.

A S S E R T I O I.

Bonitas absoluta, quae desumitur per ordinem ad Praedicata Essentialia, estque illa rei integritas, vi cuius ponitur, sub eo statu, sub quo ipsi nihil deest ex illis quae ad perfectionem essentialem requiruntur, non est Passio entis.

151
Prima
bonitas
non est
passio en-
tis.

A Ssertio est contra quosdam Scotistas, & novissime contra Sichen d. 3. Metaph. q. 5. num. 62. probatur auctoritate Scoti. Quodl. 6. §. Contra ista arguitur. n. 10. ubi ad illa verba S. Augustini c. 6. de Trinit. c. 5. Idem esse majus esse in Deo quod melius esse. Doctor subdit, bonitas enim essentialis, quam postmodum quodl. 18. cit. primariam appellat, scilicet qua una species est melior altera, non est res addita Essentiae, quod est dicere bonitatem, quae vi suae quidditativae rationis infert negationem imperfectionis seu diminutionis eorum praedicatorum, quibus res

sub tali coordinatione entis rediguntur in eum integritatis statum, ut ipsis nihil desit ex illis, quae ad eorum perfectionem essentialem coeunt, enunciari de subiecto, non ut res addita essentiae in secundo modo perfectatis, sed in primo modo dicendi per se; consequenter nequit esse Passio, quae est de secundo modo dicendi.

Confirmatur: per bonitatem essentialem unaquaque res Constituitur in certo gradu entis, & per eam inter se distinguuntur & ordinantur entia, ita ut secundum illam essentialem bonitatem praecise ens distinguatur in finitum & in-

& infinitum, sitque ea ratione una species melior altera, sed nulla secundum essentialem bonitatem dicitur melior altera per proprietatem vel aliquid accidentarium ipsis posterius, ut in terminis habet Doctor l. c. quod l. 6. dicens: *Respondeo & dico quod omni proprietate per possibile vel impossibile proscripta ab essentia divina, ipsa*

habet suam magnitudinem, scilicet propriam infinitatem, habet enim gradum intrinsecum, sicut res finita habet propriam finitatem: ergo bonitas illa essentialis, quæ res sic ordinantur, ut sint æquales vel inæquales, & diversæ in magnitudine essentiali, non est ipsa proprietas seu attributum entis.

ASSERTIO II.

Bonitas, quam Scotus supra secundariam vocat & accidentalem & consistit in convenientia unius rei cum alia re, seu bonitas relata, qua res est conveniens alteri, non est Passio entis.

¹⁵² **R**atio est, quia ut colligitur ex *Scoto* l. c. quod l. 18. ex suo loquendi modo non oritur ex ratione intrinseca entis ut sic velut passio ejus adæquata, sed ex superveniente differentia, quatenus est bonitas & convenientia fundata, non in ente ut sic, sed in uno certo ente, quod dicitur alteri conveniens, quomodo ut ait ibi Doctor, sanitas dicitur bona homini, quia sibi conveniens, & cibus dicitur bonus, quia habet saporem sibi convenientem, & facies dicitur bona, quæ est dimensa pariliter, & affecta hilariter & luculenter colorata, & universim accidentia subiectis suis connaturalia dicuntur bona, ut calor igni, frigus aquæ, qualis bonitas præcisè fundatur in ente determinato, quod habet rationem acquisibilis respectu alterius,

Confirmatur. Illa perfectio & bonitas, esto non in se, respectu alterius, tamen est bonitas rei conveniens solum denominativè, unde Doctor illam vocat bonitatem accidentariam, concomitantur proinde ad essentialem integritatem hujus bonitatis plura ut plura, nempe bonitas in se & qua superveniens ad alterum addendo connotationem adeoque concomitantiam plurium ut plurimum, sed bonitas in hac acceptione nec est enti intrinseca & realiter identificata, sicut passio solet identificari subiecto nec plura ut plura bonitatis illius completiva possunt esse simplex passio, de qua hic agimus, entis ut sic, sed sunt ens per accidens ut patet: Ergo & cætera.

153

ASSERTIO III.

Bonitas prout coincidit cum appetibilitate, non quod à parte rei consistat in relatione, quia sic ab absoluto & respectivo præscindit, velut ens cujus est Passio, sed prout à nobis explicatur per convenientiam ad appetitum aptitudinalem & transcendentalem, est Passio entis.

¹⁵⁴ **H**anc cum aliis Scotistis novissimè tenet *Mastrius* d. 5. Metaph. q. 10. num. 265. ratio est, quia virtus illa intrinseca rei seu proportio, quam habet res ad movendum & terminandum appetitum, & prout opponitur appetibilitati pro denominatione extrinseca ab appetitu desumptæ, eodem modo cum proportionem dicenda est passio entis, quæ supra dictum est de veritate, passione entis secunda quod consistat in vi & virtute intrinseca movendi intellectum; sicut enim verum se habet ad intellectum divinum vel creatum, ita bonum ad appetitum, ideoque quæ de veritate di-

ximus supra cum proportionem de bonitate transcendentali dicimus à nobis intelligi per convenientiam & proportionem rei cum appetitu, si autem bonitas illa transcendentalis extendenda ad quemcunque appetitum sive innatum, qui est ipsa rei propensio sive animata, quo grave dicitur tendere deorsum, leve sursum, sive ad appetitum solum elicitedum sive intellectivum, vide apud *Mast.* l. c. num. 266. quantum ad scopum nostrum satis superque de his actum ut respondere possimus ad quæsitum principale totius hujus Controversiæ. Sit itaque

* * *

Tomi primi pars altera, QUAESTIO IV.

De Vnitate, veritate & bonitate, quatenus Deo, ut includit rationem
Entis, praecise attribuuntur.

S U M M A R I U M.

1. Transcendentalis unitas non est in Deo praedicatum quidditativum. 155.
2. Deus in numerum non venit. n. 156.
3. Veritas transcendentalis in Deo est praedicatum

- secundi modi. n. 158.
4. Deus bonus est non solum bonitate quidditativa sed transcendentali. 159.

ARTICULUS I.

De Vnitate Dei.

Certum est apud omnes, quod propter infinitatem & supereminentem essendi rationem speciatim Deus summam sibi vendicer entis unitatem, quam SS. PP. colligunt ex summa Dei simplicitate, & S. Dionysius c. 1. de divin. Nomin. ad initium capitis Deum appellat unitatem, quae unitatem omnem facit unam, & S. Maximus in Scholiis ad

c. 7. de coelestia Hierarchia: *Deus monas est & unitas trisubstans*, de qua unitate Dei fuse disputant Theologi demonstrantes ex validissimis rationibus ac Argumentis unum Deum esse, non plures, potestque cum non sit nostri propositi de unitate naturae seu quasi specifica tractare videri *Smising Tract. 3. d. 1. q. 1. n. 14. & seqq.* & alii passim.

A S S E R T I O I.

Vnitas transcendentalis non est in Deo praedicatum quidditativum, sed
proprietas Essentiam Dei consequens.

155 **R**atio patet ex supradictis & amplius perspicua fiet q. sequenti, potest autem ex eo breviter probari, quia Essentia divina concipi potest conceptu perfecte quidditativo & sub ratione entis infiniti non concepta divina unitate, consequenter unitas non habet rationem praedicati Essentiae divinae constitutivi. Solum difficultas exurgit ex dictis *Controv. 9. q. 6. num. 61.* & seqq. ubi expresse docuimus singularitatem esse de conceptu Dei quidditativo. Unitas autem est de conceptu singularitatis, singularitas enim est indivisibilitas, & haec est unitas, sed facilis est responsio quia ibi loquimur de singularitate seu unitate singulari pro fundamento seu natura Dei quidditative spectata, quia essentia divina ex suo

praecise conceptu talis est, ut eam sequatur indivisibilitas in plura inferiora, de qua ut statim dixi, indivisibilitate seu unitate non agimus, sed de transcendentali, quae convenit Deo praecise ut includit rationem entis. Si tamen quis instantiam faciat ex iis, quae dicuntur infra q. seq. num. 161. adhuc non evincer, quod unitas transcendentalis sit determinata ad unitatem naturae communis, quare alia est quaestio de unitate conveniente Divinae naturae praecise sumptae, quaerendo an sit specifica seu pluribus communis, an singularis, & alia de unitate transcendentali, quaerendo an sit indivisa in se & in quovis alio, ut patet consideranti, pro superfluo tamen de alia unitate addo Assertionem sequentem.

*Solutio
objectionis.*

* * *
* *

ASSERTIO

ASSERTIO II.

Deus licet sit summè unus, tamen nequit venire in numerum, adeo ut unus numero dici nec debeat nec possit.

156 **I**ta Scotus 1. d. 24. quæst. unica. S. Bonav. ibidem. a. 1. q. 1. S. Basilus epist. 143, referens calumniam quorundam, qui trium Deorum dogma tenuerunt, ait: Deum non esse unum numero, sed tantum unum Natura, nam quidquid, inquit, unum numero dicitur, hoc non unum est revera, neque natura simplex. Deus autem omnium confessione simplex est, & compositionis expers. Non est igitur unus numero Deus. Doctor subtilis l. c. probat Deum non posse sive ad intra sive ad extra numerari propter tria, quæ ad numerum requiruntur, quorum duo Deo non quadrant, Primum est, quod unitates, quæ sunt partes seu principium numeri, sint ejusdem unitus rationis, non enim numerando dicimus primus homo, secundus Leo, tertius lapis, sed prima substantia homo, secunda Leo, tertius lapis, vel primus homo, secundus homo, tertius homo, & cætera. Secundum est, quod una sint condistincta sive nullum numeratorum includatur in altero. Tertium, quod unitas ordinentur ad invicem id est, quod in unitatibus sit potentialitas partis in totum, si enim quævis unitas sibi vendicaret actualitatem & perfectionem totius, etiam sibi vendicaret actualitatem; perfectio namque alterius unitatis contenta in toto, & sic licet essent plures secundum formales suas rationes emi-

nenter concurrerent in uno adeoque non omni modo numerum constituerent. Ita Subtilis Scotus ostendens propter defectum primæ & tertiæ conditionis Deum nullatenus esse numerabilem, ita ut nec Essentia divina cum tribus personis divinis, nec ipse personæ, nec Deus cum creatura numerum simpliciter constituunt, quoniam cum Deus omnia eminenter contineat, nullam potentialitatem, nec proinde numerabilitatem habere potest, nec ulla ratio simpliciter his potest esse communis, cum ut fusc actum Controv. superiori, ne quidem in ente conveniunt, quia ens in Deo & creatura non dicit unam rationem simpliciter & adæquate conceptibilem, sed solum imperfectè & inadæquate.

His non obstat quod tres personæ ternarium faciant, qui ille talis est absque ordine gradus & imperfectionis, & ut ait. S. Bernardus l. 8. de cons. c. 7. absque numero numerus, & S. Augustinus tract. 39. in Joannem quod verbis explicari non possit, quod numerus sit & non sit, & mox: Si quæris, quid tres, non est numerus, & iterum Bernardus l. c. Personas numero inquit, quæ non sint illa una Natura; illa una Essentia, illa una substantia; illa una Divinitas, Catholicus & minime hoc dabit. Constat ergo Deum excludere perfectum numerum.

157

ARTICVLVS II.

De veritate Dei.

Deum verum de Deo vero laudare magis, quam de veritate illius scribere oportet, ille enim totus est veritas, quæ est & Divinitatis caracter & quidditas juxta

proprium Dei oraculum: Ego sum qui sum. Loquendo de veritate essentiali quantum ad veritatem Dei transcendentalem & formalem, quia fusc de illa actum supra q. 2. brevissimè sit.

ASSERTIO VNICA.

Transcendentalis Dei veritas non est ejus prædicatum Essentiale & quidditativum, sed attributum consequens ad Essentiam divinam.

158 **H**æc patet ex dictis art. 1. nec eget alia probatione, præter ea, quæ ibi dicta, & ad quæ ibi sit remissio, eodem namque modo servata proportionem de Dei veritate sicut de unitate illius, loquendum est, cum enim Deus sit quoddam ens, imo eo modo, quo est, sit maximè ens, est maximè & excellentissimè verum ens, quia veritas sui esse sumitur ad proprium intellectum, quorum identificatur ob summam ejus simplicitatem & actualitatem, &

ita non habet veritatem suam ab aliquo ut principio, nec in aliquo ut subiecto, nec in ordine ad aliud ut mensuram, sed absolutissimè, unde in abstracto sine habitudine ad alteram dicitur Deus est veritas. Qua ratione S. Dionysius c. 3. de Divin. Nomin. ait: quod Deus sit non solum *ὑπερτέλης* super perfectus, sed etiam *αὐτοτέλης*, id est, per se, & à se perfectus, adeoque per se & à se verus & veritas actualissima.

G 4

ARTICV-

Tomi primi pars altera, ARTICVLVS III.

De Bonitate Dei.

159 **D**eum esse bonum essentialiter & formaliter omnes omnino gentes & populi qui aliquam Divinitatis notionem habuerunt, unanimi consensu & una voce profitentur, imo apud quosdam populos, Dei & boni nomina synonyma sunt, sic Germani & Anoli alique populi, qui affine idioma cum Germanis usurpant, Deum vocant Gott id est Gut,

*Solus
Deus
no-
ster
bonus
est.*

quod ab ipso Christo Domino nostro comprobatur, dum enim compellaretur hisce vocibus: Magister bone. Luc. 18. Respondit, ut doceret se Deum esse, quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus Deus, quasi diceret, inquit, Augustinus in Psalm. 117. si me bonum vis appellare, intellige & Deum.

A S S E R T I O.

Deus est bonus non solum bonitate quidditativa, sed & transcendentali & in bonitate perfectissimus.

160 **R**atio est, Deus enim nedum est bonus sibi habens omnem perfectionem sibi maxime convenientem, & necessario amabilem à se, sed est etiam bonus omnibus creaturis ut causa & finis earum, est bonus & amabilis Justis, ut amicus, juxta id: *Quam bonus Israël Deus, his qui recto sunt corde.* Psalm. 72. Beatus est bonus, ut eorum summa felicitas, quæ est ultimum bonum visionis & fruitionis æternæ; poenitentibus bonus est ut Author remissionis gratia, secundum illud *Threnorum 3. Bonus est Dominus sperantibus in eum, ani-*

ma quærenti illum; & illud psalmi 3. Mihi adhaerere Deo bonum est. Unde rectè S. Bernardus *serm. de miseria hum.* Quid ergo quæris extra Deum, quid desideras præter illum? quid tibi placet sine ipso? ipse fecit omnia, ipse est omnia, quodcunque bonum cupis, quodcunque pulchrum quæris, totum in ipso invenies & ipso perfrueris. Cum ergo per omnia Deus noster sit tibi bonus, sit nobis & omni creaturæ bonus, sit benedictus in æternum & ultra, laudetur ab omnibus bonis, & super exaltetur ab omni creatura in æternum & ultra.

QUAESTIO V.

Quid resolvendum ad quæsitum principale de distinctione attributorum Dei transcendentium ab Essentia divina.

S U M M A R I U M.

1. Notabile discrimen inter proprietates entis ut sic, & entis in determinato genere. 161. 2. Passiones entis distinguuntur ab ente ut sic formaliter ex natura rei. 162. 3. Modus predicandi in primo & secundo modo diversa inserti predicata. 163.	4. Passiones entis cur dicant ens & aliquid aliud vide q. 1. hujus Contr. n. 127. & hic. n. 164. 5. Ens & unum diversos terminos oppositionis, & quales sortiuntur. 165. 6. Aliter Deus concipit ens unum quam ens bonum, Ibidem.

A S S E R T I O I.

Tenendo probabilissimam Scotistarum opinionem, quod unum verum bonum, sint veræ & reales Passiones entis, quæ addant aliquid positivum supra ens, illæ ab ente divino sive ab essentia Dei, distinguuntur non solum ratione ratiocinata, sed ex natura rei formaliter ante omne opus intellectus.

161 **A**n te probationem ut melius constet, quomodo distinctio Entis à suis passionibus statuenda sit ex natura rei, & quæ omnem intellectum cogitantem antevertat.

Recolenda sunt quæ egimus de ente ut sic *Contr. 10. q. 2. in digressionem ad quæstionem §. 1. & 2. a. n. 97. usque ad 114. scilicet quod ens ut sic non præferat realitatem adæquatam & à parte*

Notanda
doctrina.

parte rei communem Dei & Creaturis, sed tantum conceptus inadquatos, unde ne quæpiam propter notabile discrimen, quod versatur inter proprietates Entis ut sic, & aliorum entium in determinato genere, hallucinari contingat, ratio præsentis quæstioni, an unum verum bonum addat enti aliquam rationem positivam, seu realitatem ex natura rei distinctam à realitate entis, sensus non est, an unitas v.g. transcendentalis, idem est de veritate & bonitate, addat enti aliquam realitatem ex natura rei distinctam, & fluentem à natura subiecti per metaphysicam causalitatem sicut asserunt Scotistæ de proprietatibus alicujus certi entis in determinato genere, quomodo v.g. risibilitas fluit ab humanitate, sensibilitas ab animalitate, id quod nullatenus hic intendimus, quia ut dixi & abundè constat ex dictis Controv. 10. l. c. nec ens, nec passionibus illius unam realitatem communem ex natura rei præcisam à rationibus particularibus præferunt, sed sicut passionum earum commune subiectum, quod est ens, sumitur à pluribus realitatibus particularium Entium, quatenus in uno conceptu confuso & inadquato concipitur, quod certè distinctionem ex natura rei fundare nequit, ita quoque est de passionibus ejusdem. Sensus ergo quæstionis est, an unitas veritas, bonitas transcendentalis superaddant aliquam veram realitatem positivam ea natura rei distincta in suis fundamentis seu rationibus particularibus à quibus abstrahuntur & ipsæ & subiectum earundem, loquendo namque de conceptibus inadquatis entis & passionem à suis inferioribus, perspicuum est, quod citra præcisionem intellectus nullam fundare distinctionem valeant. His prænotatis.

162 Probatur generatim Assertio primò. Tum quia distinctio rationis non sufficit inter ens & passionem entis, cum alioquin non essent passionibus reales, sed fictæ vel factæ ab intellectu inter ea, quæ ex natura sunt, aut supponuntur esse omnino idem; tum etiam, quia non possunt de ente demonstrari, quia si nulla ex natura rei inter constitutum rei, à qua modo dicto sumimus passionem entis distinctio sit & ipsas ipsius passionibus, idem demonstraretur per idem & de se ipso, licet videatur nobis demonstrari per aliquid distinctum, neque demonstratio esset per veram causam essendi verèque à priori, sed per idem factum ab intellectu, modo ut causa, modo ut effectus, vel passio à causa promanans.

163 Probatur secundò secundum Philosophum, Passio predicatur de ente in secundo modo per se de subiecto, qui modus non solum dicit diversam rationem prædicandi à primo, sed etiam diversam prædicatam, unde & ens, quod est ejus subiectum ponitur in definitione passionis ut diversum & additum 7. Metaph. c. 5. & 6. ergo passio est quid distinctum ex natura rei ab ente.

Probatur 3. ratione Doctoris 1. d. 3. § ad quæstionem igitur respondeo. Si Passiones entis includant ens, saltem dici nequit, quod includant præcisè ens, quia idem esset passio sui ipsius sub eadem præcisè ratione: itaque ut supra arguebatur q. 1. num. 127. dicitur, quod includat ens & aliquid aliud, de quo alio redit quæstio, an includat ens vel non: si sic, jam unum bis & iterum includit ens, & erit processus in infinitum; Si vero dicatur, quod illud aliud ens non includat formaliter, sed sit ens identicè solum & realiter, ergo stabilitur in aliquo non includente ens & per se consequente ens, id autem omni jure debet ab initio dici de primo illo alio entis superaddito, quod erit indubiè transcendens passio entis ex natura rei formaliter distincta ab ipso ente.

165 Confirmatur ex conditione Scientiæ Realis: Ens habet dictas passiones, in quantum est obiectum scientiæ realis scilicet Metaphysicæ: ergo & ipsæ sunt reales: tum quia ens & unum habent diversos terminos suæ oppositionis, ens siquidem opponitur non enti, unum divisioni & multitudini, tum quia intellectus divinus reverà cognoscit ens unum, verum, bonum, & rursus unum distinguit à multis, ens verum à ficto, & bonum à malo, & tamen non potest procedere per conceptus inadquatos, nec quidquid potest intellectus divinus concipere convenire enti, quod ei verè non convenit, aut distinguere quæ non sunt distincta. Quod autem Deus verè concipiat passiones entis aliter concipiendo ens unum, quàm bonum & verum, patet, quia ens unum concipit tanquam indivisum in se, id est prorsus absolute sine ordine ad intellectum aut appetitum, Ens verum autem concipit tanquam conforme intellectui, bonum tanquam conveniens voluntati, & tamen & optimè Smiling Tract. 3. d. 1. q. 1. n. 9. non aliter & aliter concipit præcisam rationem entis, ergo concipit unum verum bonum ut aliquid præter præcisam rationem entis.

166 Dices illa ratio Unitatis enti superaddita est per se ipsam una seu est unitas sui ipsius, ergo non repugnat entitas, quæ per se ipsam est una: ergo potius hujusmodi est ipsum ens, quod sic unum & non aliter intelligit intellectus divinus: Respondetur in hoc argumento committi fallaciam figuræ dictionis, mutando quo in quod, quia assumitur, quod nos non asserimus, scilicet unitatem dicere realem entitatem per formalem inclusionem entis, quod est falsum, & ideo duntaxat unum est principium quo formaliter ens est unum, quod non potest dici propriè unum, quia sic habebit rationem quod, proinde negato antecedente, consequens patet esse falsum, quibus, cum de his in nostro Unilabio sermo recurret, non est quòd illis diutius immoremur.

164

165

166
Obiectio.

Diluitur.